1844-dik évi Sept. 2-dik 's következő napjain szab. kir. Pest városában az ágostai hitvallást tartó magyarhoni evangelikusok négy egyház-kerületének egyetemes közgyülése, csömöri gr. Zay Károly cs. kir. kamarás és főfelügyelő urnak országgyülési elfoglaltatása miatti távollétében, Tót-Prónai 's Blatniczai b. Prónay Albert ur cs. kir. kamarás, t. Pest vármegye főispáni helytartója 's a' bányavárosi egyház-kerület felügyelője helyettes elnöksége alatt tartatván, — jelenvoltak:

Edvi Illés Ádám h. ügyvéd 's a' gyülés rend.- és Németh Sámuel h. ügyvéd 's a' gyülés t. aljegyzője.

A' bányavárosi egyház-kerületből, — a' világi karból: b. Podmaniczky László cs. k. kamarás és pestvárosi esperesség felügyelője; — id. Schedius Lajos k. tanácsos és k. egyetemi tanitó; — Poczkó Dániel, békési esperességi felügyelő; — Döbrentei Gábor, tartományi fő biztos és királyi tanácsos; — Zsembery Imre t. Honth vármegye alispánja 's honthi esperességi felügyelő; — Benyowszky Péter; — Kossuth Lajos; — Rákóczy János; — Ivánka 'Sigmond; — Procopius György, k. helytartó tanácsi agens; — Szontagh István Szász-Koburg herczegi tanácsos; — Lumniczer József jószág kormányzó; — Kosztolányi Károly; dr. Illés László. — Az egyházi karból: Ambrosz Mátyás; bánáti; Kristoffy Sámuel, békési; — Holubi Sámuel, honthi; Osztroluczky Mihály, nógrádi; Valka János, pestmegyei, Székács József, pestvárosi esperesek; Geduli Frigyes, gutai; Balassa Pál, orosházi; Szeberiny Gusztáv, aranyos maróthi; Rohonyi János, glozsányi; Esztergályi Mihály, csomádi; Fabó András, agárdi; Melczer József, R. kereszturi lelkészek; Vajda Péter és Bloch Móricz szarvasi tanitók. —

A' tiszai egyház-kerületből, a' világi karból: Sebők Károly, Kéler Sándor, Karlovszky 'Sigmond h. ügyvédek; — ***az egyházi karból***: Schwarcz Mihály eperjesi lelkész 's városi esperes; Haviár Dániel, rima-szombathi lelkész; Vandrák András eperjesi tanitó 's a' tiszai kerületi iskolák képviselője; Homolya Endre, osgyáni tanitó.

A' dunántuli egyház-kerületből: a' világi karból: Zmeskál Sándor, tek. Győr vármegye tiszti alügyésze; Perlaky Sándor, hites ügyvéd; Sztrokay Antal, táblabiró; Geréb Rudolf, hites ügyvéd; — ***az egyházi karból:*** Perlaky Dávid, győri esperes, 's főtörvényszéki tanácsos, több megyék táblabirája; Kutasi György, szakonyi; Pálffy József, n. geresdi; Karsay Sándor, téthi; és Prinner András, medgyesi lelkészek; mint követek, és Wimmer Aguszt, f. lői lelkész.

A' dunamelléki egyház-kerületből: a' világi karból: Medveczky Dániel h. ügyvéd 's egyház-kerületi jegyző, Zsivora György h. ügyvéd; — ***az egyházi karból***: Sztromszky Ferencz Sámuel, kerületi püsp. 's posonyi lelk urak;

melly alkalommal:

1) Helyettes elnök ur, azon bevett régi szokás szerint, melly a' fő felügyelő meg nem jelenése esetében, a' jelenlévő idősb kerületi felügyelőre ruházza az elnökséget; miután gr. Zay Károly fő felügyelő ur országgyülési elfoglaltatása miatt meg nem jelenhetett, az elnöki széket jogszerűleg elfoglalván; — egy más régi üdvös szokást felelevenitve, a' tanácskozást buzgó imádsággal kivánó megkezdetni, mellyet mindnyájan közlelkesedéssel fogadván, buzgó imával Istentől segedelmet kérve a' tanácskozás megkezdeték, azon megjegyzéssel, hogy jövendőben, ezen kegyes fohászkodás, a' különben is közel lévő templomban, mint e' végre czélszerűbb helyen tartassék.

2) A' dunántuli egyház-kerület követe az iránt, hogy gr. Zay Károly főfelügyelő ur, kerületéhez intézett levelében egyenesen maga nevezett ki helyettes elnököt, óvást tévén 's szabad helyettes elnök választást igényelvén:

Ezen aggodalom azon elnöki nyilatkozással, miszerint tiszt. főfelügyelő urnak az önkéntes helyettesités eszméjében sem vala; hanem egyedül azon körülménynél fogva, mivel idősb kerületi felügyelőnek meg nem jelenhetéséről értesitve, az elnökségi sort, a' dolog természeténél fogva, különben is nyilatkozóra szállandónak előre bizonyosan láthatta, irhatott olly határozottan a' helyettes elnökről; — teljesen megszüntetett.

3) Olvastatván az 1843-dik évi septemb. 3-kán tartatott egyetemes gyülés jegyzőkönyve, annak 2-dik pontjára, mellyben az egyetemes gyülés jegyzője járandósága fejében a' dunántuli egyház-kerület által évenkint fizettetni ajánlott 100 vfrintok iránt óvás tétetett:

Ezen óvás megujittása mellett, a' dunántuli kerület tovább is bizodalmasan felszólittatik, hogy az ajánlott 100 vfthoz még 8 vft és igy összesen 108 vft, mint keblebeli gyülekezetek számához a' jegyzői öszves járandóságból aránylag esendő szabályszerű sommát, évenkint fizesse meg.

4) A' 3-ra, mellyben a' tót érdekü mozgalmak miben léte, 's a' tót nyelvüek egyes panaszai és sérelmei megvizsgálására kinevezett küldöttség tudósitása váratik: a' tiszai kerület városi esperes követe azon inditványt tevén, hogy minden viszálkodások jövendőbeli eltávoztatása végett, ezen egyetemes közgyülés rendeztessék és papi fő közelnöke is választassék:

A' nyelvbeli kérdéseket az egyetemes gyülés már megszüntetteknek tekintvén, a' küldöttség minden további eljárása feleslegesnek nyilvánittatott; egyébbiránt kijelentetett, miszerint ezen testület, rendeztetésétől nem vala soha idegen, 's az inditványozó kerületet egy ujabb tervezet kidolgozására 's ide leendő felterjesztésére utasitá.

5) A' 4-re a' két evangelica egyház egyesülése tárgyában, a' középponti választmánynak a' kerületi alválasztmányokkal közlött egyesülési tervére, a' tiszai egyház kerület egy munkálatot adván be; a' dunamelléki egyház-kerület pedig azt, hogy a' felállitott általános elveket elfogadja, de különös dolgozatot beadni nem fog, nyilvánitván, 's egy uttal az egyetemes gyülés figyelmét a' nmlgu m. k. httó tanács által a' posonyi főiskolában tanuló reformatus ifjaknak, a' hittan hallgatásától és az urvacsorájával éléstől eltiltó Intézményére felhiván, 's végre a' tul a' dunai kerület a' kérdéses tervnek kerületi gyülésén lett megvizsgáltatását jelentvén:

A' tiszai kerület részéről beadott alválasztmányi munka a' középponti választmányhoz, azon felszólitás mellett átküldetik, hogy miután tapasztaltatnék, mikép több reforma-

tus kerületekhez a' középponti választmányi munkálat még el nem jutott, holott pedig csak a' népnek czélszerü előkészitése 's egyes lelkészek buzgó közremunkálása érlelheti meg az unió elhintett magvát; tenné meg a' szükséges intézkedéseket, hogy az unio magasztos eszméjének minél gyorsabb terjesztése 's buzgó ápolása végett, a' kérdéses tervezet a' reformatus lelkészekkel 's egyházakkal, hathatósan ajánlva, közöltessék, 's ez által az oly forrón óhajtott egyesülés nagy munkája megközelittessék; a' többi egyház kerületek is oda utasittatván, hogy alválasztmányaik észrevételeit a' középponti választmánynak küldjék be. Mivel pedig az illető reformatus ifjak nem kényszerittésből, hanem saját szabad akaratjokból tanulják a' rendszerileg behozott 's az övékétől alig különböző hittant, 's élnek az urvacsorájával, a' fentebbi tiltó Intézmény ellen felirás tétetni határoztatott.

6) Az 5-re az egyetemes közgyülés jegyzőkönyvének kinyomatása érdemében jelentetett, mikép Kossuth Lajos táblabiró úrnak köszönetre méltó szives ajánlatából a' tavalyi jegyzőkönyv 1000 példányban kinyomatván, tett a' kinyomatási 's bekötési költség öszvesen 55 frt 20 krt c. p.; — egyegy példány ára 6 pgő krra szabva, számos példányok szétküldettek a' kerületekhez, mellyek azok árát egy részben már beszolgáltatták. Az idei egyetemes gyülési jegyzőkönyv kinyomatási költségét pedig, b. Prónay Albert helyettes elnök ur akkép megajánlván, hogy ezen somma is jövendő kinyomatási költségül szolgáljon:

Ezen ajánlat köszönettel fogadtatott, 's a' jegyző könyv számos példányokban kinyomatni határoztatott.

7) A' 6ra a' Pesten felállitatni tervezett egyesült protestans főiskola érdemében kinevezett küldöttség részérül jelentetett, mikép munkálatát folytatva most közelébb felszólitásokat bocsátott kerületinkhez bőkezü adakozások végett; továbbá szükséges volna, részünkről még több, Pesten vagy ehez közel lakó tagokat ezen küldöttséghez kinevezni:

Tudomásul vétetik 's ezen a' protestantismus egyesülési központjául szolgálandó magas czélú intézet a' kerületek buzgó pártfogásába ajánltatik; a' munkálódó küldöttséghez még B. Podmaniczky János, Szirmay Ádám, fő mlgú hétszem. t. birája, B. Podmaniczky László, Dr. Fabini Theophil, Dr. Balassa János, Fábry Pál, Sztrokay Antal, Fuchs Kerestély, Sártory János György, Gömöry Károly, Langh Mihály 's Kollár János pesti lelkész urak kineveztetvén.

8) A' 7-re mellyben a' főiskolák igazgatóságának az iskolai rendszerben felállitott általános iskolai fenyitéki elvek szerinti 's helybeli körülményeikhez alkalmazott törvényjavaslatok készitése 's ide felterjesztése meghagyatott, jelentetett, hogy az eperjesi kerületi 's posonyi főiskolák törvényeiket és rendszabályaikat beküldötték és csak a' késmárki és lőcsei főiskolák igazgatósági volnának e' részben hátra; továbbá az iskolai rendszer nyomtatási költsége befizetésére nézve, a' dunántuli kerület illetőségét befizette; az iskolai kézi könyvek megvizsgálása, öszve hasonlittása 's megismértetése tárgyában kiküldött választmány pedig, javaslatok szüke miatt mind eddig el nem járhatott. Ezek folytában:

Korunk haladást kivánó szelleme által, 's a' protestantismus tökéletesbülési elvénél fogva, munkás mozgalomra indittatván az egyetemes gyülés; azon meggyőződésből, miszerint tanitó 's nevelő intézeteink czélszerü elrendezése, a' hon reményinek magasb miveltségrei kifejlésére 's őket kebelező nemzet jövendőjére tetemes befolyást gyakorol; ezen magas és nagyszerű czélok minél előbbi valósitása végett, iskoláinkba több életet, korszerű haladást, 's az iskolai rendszer sikeresb foganatositását behozandó, következő határozatokat alkotott, ugy mint:

1. Tapasztaltatván, hogy az 1842-dik évi Julius 15-kén tartatott egyetemes gyülés által megerősitett 's iskoláinkba behozatni rendelt tanitási rendszernek, több helyen még két első folyamata sem hozatott be; minthogy a' legidvösb határozatok is hijában hozatnának, ha azok végre nem hajtatnak; az érintett rendszer mi előbbi foganatositását pedig a' haladást sürgető kor kivánata 's az ezen rendszerben letett üdvös intézkedések sürgetve igényelnék: annak behozatala minden iskolai igazgatóságnak nem csak ajanlólag, hanem meghagyólag 's a' felhivott Jegyzőkönyv 6-dik pontja alatt kifejezett 's most is ujabban megerősitett azon kötés mellett tétetik szoros kötelességévé, hogy azon iskolák, mellyek ezen rendszert behozni elmulasztanák, nyilvános és rendes iskoláknak nem tartatnak, bizonyitványaik el nem fogadtatnak, 's a' mennyiben a' közpénztárból, vagy e' gyüléstől bár melly néven nevezendő segedelmet igényelnek, az alapitók végrendeletében engedett hatalom körhez képest, a' dijjak élvezéséből kizáratnak.

2. Ezen rendszer foganatositása 's szoros megtartása fölötti őrködés végett, nem csak minden testület tartozzék azon iskolának, melyet fentart, egy felügyelőt választani, hanem hogy ezen egyetemes testületnek is hiteles tudomása lehessen ezen tanitási rendszer minő sikerrel életbe léptetéséről és általában iskoláink tudományi, erkölcsi 's szellemi állapotárol 's előmeneteléröl, czélszerünek találtatott az iskolai fő felügyelő mellett, Pesten a' közép pontban, egy iskolai választmányt alakitani, mellynek a' kerületek 's illetőleg az iskolai igazgatóságok, évenkint, az egyetemes gyülést meg-

előzőleg, kebelekbeli iskoláik állapotáról körülményes és kimerítő tudósitást tegyenek, mely választmány még az egyetemes gyülés előtt ezen tudósitásokat megvi'sgálván, az iskolai rendszer sikeres végrehajtása fölött őrködend, 's a' tökéletesedés elvének megfelelve, szükséges javitások 's változtatások behozatala iránt, az iskolák tulajdonosi jogát sértetlen hagyva, javaslatot készitend, 's mind ezekről jelentését az egyetemes gyülés elébe terjesztendi. Ezen felügyeléssel a' Roth- Teleky szorgalom dijakat osztó választmány bizatván meg.

3. A' többször érintett iskolai rendszer behozatalára nézve az 1842-ki egyetemes közgyülés által megállapitott hét évi határidő, a' tanitási nyelvet illetőleg, azon okból; mivel alig van nevesebb tanitó intézetünk, mellyben a' magyar nyelv néhány év olta nagy előmenetelt ne tett volna, és az országgyülési határozatok 's felsőbb kormányi rendeletek is a' nemzeti nyelvet parancsolnák tanitási nyelvül használtatni, iskoláink három évi előkészület után a' nemzetiség iránti kötelesség teljesitésében hátra nem maradhatnának: — eltöröltetik, 's minden tanulmányokra nézve általános tanitási nyelvnek, a' magyar nyelv azonnal behozattatni rendeltetik; a' tudományok rendszere behozatalára megállapitott hét év tovább is meghagyatván.

4. Köz óhajtás lévén, hogy a' főbb iskolák tanitói minél nagyobb számmal vegyenek részt ezen egyetemes gyülés tanácskozásiban; mi ismét csak ugy lévén eszközölhető, ha az egyetemes gyülés tartásának ideje az iskolai szünnapokra tétetik által: ennél fogva az egyetemes gyülés határnapja jövendőre, a' tanitói kar iránti tekintetből, Augustus 15-ik napjára határoztatott.

5. Az iskolai fenyitéki rendszer további halasztás nélküli kidolgozásának szüksége szinte elismertetvén; miután az eddig beküldött iskolai törvényekből 's fenyitéki javaslatokbol, annak létrehozása eszközölhető volna: fő felügyelő ur megkéretik, hogy ezen rendszer tervezésére egy tanitókból alkotandó gyülést, önnön ajánlatához képest, minél előbb hivjon össze, mely nem csak a' fenyitő rendszer tervét kidolgozza, hanem egyszersmind az egész iskolai rendszert átvi'sgálván, a' mennyiben a' gyakorlat czélszerü változtatásokat vagy javitásokat kivánna, tegye meg erre is észrevételeit 's mind ezt, mind a' kidolgozandó fenyitéki tervet, a' kerületekkel 's iskolai igazgatóságokkal eleve közölvén, terjessze a' gyülés elébe.

Az iskolai kézi könyvek megvi'sgálása 's megismertetése végett kiküldött választmány e' részben tovább is megbizatik.

9) A' 9-re, mellyben a' kerületek utján a' lelkészeknek meghagyatott, hogy gyülekezeteikben előforduló vegyes házassági sérelmes eseteket, az országgyülésre kinevezett választmány elnökéhez, gr. Zay Károly fő felügyelő urhoz, orvoslás végett, kerületek utján, terjesszék fel: jelentetett, hogy a' honthi esperesség küldött fel sérelmeket, mellyek az illető megye követének adattak által. Ennek folytában inditvány tétetvén az iránt, hogy miután vallásbeli sérelmeink ujabb egyházi rendeletek által, mind inkább sulyosabbak levének: ezek ellenében, a' soha eléggé meg nem hálálható országos hő pártolás mellett, egyetemes egyházunknak is mint testületnek, ön authonomiájánál fogva, a' törvények korláti közt, védőleg föllépni tellyes joga lévén, sőt mellőzhetlen kötelességében állván: készittessék egy a' fenálló törvényekben 's tiszta evangeliomi tanban gyökerezendő erőteljes czáfoló ellennyilatkozat:

Melly inditvány a' minő vallásos buzgó érzelemmel elöl adatott, oly nemes köz lelkesedéssel fogadtatván 's helyeseltetvén, a' szóba hozott nyilatkozat kitüzött szellembeni kidolgozására, minden magában arra lelki hivatást érző protestans felhivatik; 's miután az országgyülés befejeztetése utáni czélszerü időben, az országgyülésen történtek folytábani intézkedés végett, egy rendkivüli egyetemes gyülés tartása ezennel elhatároztatik: erre a' fentebbi nyilatkozat is küldessék be.

10) Ezzel összefüggőleg, a' tiszai kerület részéről inditványoztatván, hogy jelen nyommasztó helyzetünkben, midőn a' vallásos viszálkodások és bajok nagyon meggyültek felettünk 's folyvást aggodalomban tartják sziveinket; azok némü enyhitésére, egyszersmind pedig buzditásul a' férfias kitürésre 's polgári kötelességeink teljesitésére, tartassék évenkint egy protestáns könyörgési ünnep, mellyet mind két evang. hitsorsosok buzgó könyörgésekkel 's szent emlékbeszédek tartásával az egész országban ugyanazon egy vasárnapon ülnének meg:

Mely egyedül vallásos buzgóság gerjesztésére czélzó inditvány, szinte helyeseltetvén, elfogadtatott 's hozzá járulás végett reformatus atyánkfiai felfognak szóllittatni; a' tervezett ünnep neve 's ideje meghatározása a' velök való értekezés utáni időre halasztatván; addig is ön egyház kerületeink adják be ez iránti javaslatikat.

11) A' 10re néhai Balogh Péter ő excja élet leirására Lissovényi László ur által 1840-ben ajánlott pálya-dij elnyeréséért egy munka sem érkezvén be; de különben is Lissovényi László ur halálával a' jutalom ajánlat megszünvén:

Ezen pálya-dij megszűntetettnek nyilvánitatott

12) A' 11-dik pontra, mellyben Benyovszky Péter, Ebeczky Imre, és Sartory György urak néhai Sartory Leopold alapitványa tárgyában eddig beküldött tudósitásoknak a' végrendeletteli egybevetése, a' fenforgó nehézségek kivonása, 's fölvilágositása végett kiküldettek, jelentetett, hogy bizonyos adatok, p. o. a' végrendelet hijánya miatt, a' választmány még kimerítő véleményt nem adhatott:

A' hijányzó okiratok megszerzésére, 's megbizatásábani eljárásra a' választmány tovább is kiküldetik 's hozzá még Procopius György agens ur kineveztetik.

13) A' 12-re Luther Mártonnak Jankovich Miklós ur által ajándékozott eredeti végrendelete mindeddig a' nemzeti muzeumból ki nem vétethetvén:

Annak kivételére, 's az egyetemes levéltárba tételére fő felügyelő ur tovább is megkéretik.

14) A' 13-ra gróf Szirmayféle alapitvány iránt mi módon inditandó per véleményezése érdemében kiküldött választmány jelenti: hogy az ezen alapitványt érdeklő irományoknak a' főmlgu kir. Curia levéltárábóli kivétele iránt már a' szükséges lépés megtétetett légyen.

Ugyan azon válaszmány tovább is megbizatik.

15) A' 14-re. A' hátralévő ágensi járandóságok tárgyában kiküldött választmány tudósitása 's azon véleménye következtében, miszerint a' dunántuli kerület ebbeli, mint szinte az egyetemes pénztárból helyette Drozdik özvegynek előlegezett 500 vft tartozása és járulékai, — a' barátságos felszólitások mitsem használván, — per utján volnának megveendők, a' dunántuli követ azt nyilvánitá, mikép kerülete inkább a' bécsi, mint budai ágenssel lévén hivatalos összeköttetésben, azt szokta légyen fizetni, egyébiránt most is az előbbi években adott nyilatkozáshoz ragaszkodva, a' választmány munkálatát magával közöltetni kéré.

Személyesen jelen volt budai agens úr a' maga követelésétöl önként elálván, ez megszünik; a' többire nézve pedig a' választmány tudósitása a' dunántúli kerületnek kiadatni, úgy a' posonyi Convent Jeszenák Pál végrendeletének hiteles párban az egyetemes levéltár számára leendő beküldésére felszóllíttatni határoztatott.

16) A' 14-re a' tiszai egyház-kerület Sulyok Boldizsár urral, az egyetemes gyülés Bodóféle alapitványi követelése iránt eszközlendő egyesség végett megbizatván, mindeddig azonban eredménytelenül:

A' nevezett egyház-kerület e' megbizatásának mi hamarábbi tellyesitésére ujolag hathatósan feszólíttatik.

17) A' 14-re az e' pontban foglalt népnevelési adatok ez úttal se küldetvén be, e' körülmény alkalmat szült azon inditvány tételre, hogy miután népnevelés az, mitől legtöbb bajaink orvoslása várathatik, 's ez azon forrás, mellynek az egyéni és nemzeti, 's e' szerint az egyházi jólét is közvetlen kifolyása: neveztessék az elemi iskolák fölötti ügyelésre is egy választmány, 's ennek nyomán, mint a' teendők elsőbbje emlittetvén meg egy az egész magyarhoni protestantismusra kiterjesztendő néptanitó képző intézet alapitása, 's e' téren kitünő méltánylattal hozatván szóba a' nyiregyházi néptanitó képző-intézet, ennek pártolása, ápolása, 's az egyház-kerületeknek leendő ajánltatása ujabban sürgettetett:

Az egybegyült kerületek azon választmányt, melly a' Róth-Telekyféle ösztön-dijak kiosztásával foglalkozik, a' négy kerületekben lévő nem csak főbb rendü, hanem elemi iskolák fölötti felügyeléssel is akkint bizták meg, hogy az egyes iskolák tulajdonossági jogaiba nem bocsájtkozva, az iskolai rendszer értelmében gyakorlandó tanitási rendszert tartsa hatásköre és figyelme tárgyául; a' nyiregyházi néptanitó képző intézetre nézve pedig meggyőződve lévén az egybegyült kerületek, mikint a' legjobb czélra irányzott erők is, ha szétdarabolva használtatnak, eredménytelenül emésztetnek fel, mig azok öszpontositva sokszor bámulatos eredménynek lesznek indokaivá: ezen intézet a' kerületek' pártfogásába ajánltatik.

18) A' 14-re Schröer Godofréd a' posonyi főiskola tanitójának, és ez időbeli igazgatójának a' Róth-Teleki-féle segéd pénzekből a' tápintézet számára történni szokott levonásokra adott felvilágositása felolvastatván:

Tudomásul vétetett; egyébbiránt a' felvilágositó igazgatónak azon tette, miszerint mellőzve a' hivatalos nyelvül behozott magyar nyelvet, deák nyelven adta be nyilatkozatát, nem helyeseltetvén, ugyan ő hivatalos iratiban ezentul a' magyar nyelv használatára utasittatni határoztatott.

19) A' 16-ra bemutattatván a' Róth-Teleky-féle szorgalomdijak kiosztásával megbizott választmány jegyzőkönyve, inditványoztatott, hogy miután a' külföldi egyetemeken tanuló, 's ottani alapitványokat élvező ifjaink magaviselete fölött is őrködni szent kötelességünk; azon ifjaink által látogatott egyetemek igazgatói szólittassanak föl ifjainkról adandó tudósitásara; továbbá a' már jelenleg nem látogatott egyetemeknél p. o. a' Grifisvaldinál létező alapitványoknak más látogatott egyetemekhez, hol alapitványink hijányoznak, leendő áttétele az alapitók mostan élő örökösi által eszközöltessék, 's végre a' hitjeleltek czélszerűbb megvizsgáltatása is sürgettetvén:

Azon külhoni egyetemek, hol ifjaink' gyámolitására alapitványok léteznek, 's a' hová ifjaink tanulás végett jelenleg is kiszoktak menni, ezen gyülésből az iránt felszólíttatni határoztattak, hogy egyetemüket látogató ifjaink erkölcsi magaviseletéről, magasabb szempontbol felfogott általános tudósitást ezen testületnek évenkint tenni ne terheltessenek; ezen külső egyetemekről visszatérő ifjaink pedig kinn töltött életök módjáról erkölcsi bizonyitványt hozni köteleztessenek; — az alapitványok czélszerű áttétele kieszközlésére id. Schedius Lajos k. tanácsos, Döbrentei Gábor, k. tanácsos és Teichengräber Lajos tanító urak kiküldetnek. — Hitjeleltjeink itthoni szigorúbb megvizsgálását illetőleg határoztatik, hogy mind addig föl ne szenteltessenek, mig az illető püspök 's több mellé veendő alkalmatos egyénekből álló küldöttség által szigoruan meg nem vizsgáltattak.

A' Róth-Teleky szorgalomdij elosztásáról szóló választmányi jegyzőkönyv helyben hagyatván, annak megjegyzésével, hogy a' dijak iránti folyamodások jövendőre magyar nyelven szerkeztessenek, — ezen dijak szabályszerü kiosztására, a' fő felügyelő elnöksége alatt, következő tagokból álló választmány

kiküldetik: Matkovich István, a' főmlgú hét szem. t. ülnöke 's dunántuli kerületi felügyelő; B. Prónay Albert fő isp. helyettes 's bányavárosi kerületi felügyelő; Szirmay Ádám a' fő mlgú hét szem. t. ülnöke; B. Podmaniczky János; B. Podmaniczky László, a' pesti gyülekezet felügyelője; idősb, és ifjabb Schedius Lajos kir. tanácsosok; Sztrokay Antal 's Benyovszky Péter táblabirák; Fábry Pál a' pesti iskola felügyelője; Teichengräber Lajos pesti tanitó; és a' pesti lelkész urak.

20) A' 17-re bemutattatott az iskolai közpénztárnoknak 1843-ik évre készitett számadása megvizsgálásáról szóló választmányi jegyző könyv, 's egyszersmind jelentetett, hogy Szojka Sámuel ügyvéd ur által Nedeczky örökösöktől 400 vft tőke és 250 vfrt hátra volt kamatok behajtattak, de a' tőke másik fele fundus hijány miatt jelenleg be nem vehető; továbbá hogy Baloghy Lajos ur örökösi ellen a' per már csak a' végrehajtástól függ; Baloghy Mihály királyi tanácsos 1000 frtrol szóló kötelezvénye a' levéltárban mindeddig meg nem találtathatván, az iránt törvényes lépés nem tétethetett. — Jelentetett továbbá, hogy a' fentebb befizetett, mint szinte b. Wenkheim József örökösöktől bejött 200 v.forint tőke somma a' közgyülés rendelkezéséig a' pestmegyei takarék pénztárba tétetett; továbbá Tihanyi János ur helyett a' hátra volt kamatokat Vajda István ur megfizette; a' Zerdahelyi Balogh-féle kötelezvény csődperbe leendő iktatás végett Frecska Antal urnak barsmegyei tiszti alügyésznek átküldetett; a' péteri gyülekezet 's Bodor tömeg ellen lefolyó perek már a' végső téren forognak:

Tudomásul vétetett, 's miután az érintett számadások iránt semmi nehézség sem forog fenn, pénztárnok ur a' további felelet terhe alol felmentetik. Özvegy Lovichné asszony tartozására nézve a' tavalyi rendelkezés megujittatik; id. Schedius Lajos k. tan. Mlgos Géczy Istvánné asszony kamat tartozásai tőkésitése végett tovább is megbizatik; a' bejött tőke sommának pedig szokott szabályszerü feltételek melletti kiadására a' számadást visgáló választmány fölhatalmaztatik; mint szinte a' Baloghy Mihály-féle kötelezvény kinyomozására is megbizatik.

21) A' 21ik és 35-dik pontra, a' vallásos sérelmek 's panaszok tárgyában a' jelen országgyüléshez intézett alázatos kérelemlevél benyujtását 's eredményét illetőleg, az e' tárgyban kiküldött választmány elnöke gróf Zay Károly fő felügyelő ur által jelentetett: mikép a' reformatus atyafiak hozzájárulását azon okból, mivel ők idő rövidsége miatt egyetemes gyűlést nem tarthattak, meg nem nyerhetvén, a' kérelem levelet 1843-dik évi oct. 29-kén, főrendü egyének helyben nem léte miatt, az evangelicus megyei 's városi ott lévő követek kiséretében Nádor ő fenségének benyujtotta. Egyébbiránt a' vallásbéli ügyben mit lehessen az országgyüléstől remélni, röviden megemliti:

Tudomásul vétetik.

22) A' 22-re jelentetett, hogy Bukwa Lajos volt tábori káplán katona szolgájának Mrász Mihálynak, nevezett ura elleni követelése födözésére, magán aláirás utján gyüjtött 98 conv. ftok a' budai főhadi kormány utján elküldettek:

Tudomásul vétetik.

23) A' 23-ra az uj-vidéki lelkész ellen felhozott per megvizsgálására kinevezett Consistoriumot illetőleg jelentetett, hogy ez azért nem ülhetett mind eddig össze, mivel elnöke Matkovich István septemvir 's dunántuli egyházkerületi felügyelő ur, mint a' főmlgu hétszemélyes tábla váltói osztályozata egyik birája folyvást Posonyban, hol az országgyülése alatt a' tisztelt tábla üléseit tartja, vala hivatalosan elfoglalva, 's minthogy ezen okból még tovább is távol lenni kénytelenittetnék, czélszerű volna, más elnököt nevezni:

Ezen egyetemes egyházi törvényszéki elnökséggel Gosztonyi Miklós k. udv. tanácsos, 's a' t. kir váltó feltörvényszék elnöke bizatik meg.

24) A' 27-re a' Róth-Teleky-féle alapitványból dijazott, 's ídő közben meghalálozott Thomesz János posonyi tanuló édes annyának kiadatni rendelt díj:

A' felmutatott nyugtató szerint kézbesittetett.

25) A' 30-ra jelentetett, mikép Dianovszky Károly turóczmegyei Thurán mezővárosi lelkész, és egyháza közt, a' lelkész elmozditása érdemében lefolyt, 's fellebbvitel utján ide felhozott per megvizsgálására kiküldött törvényszék f. évi martius 27-kén sz. kir. Pest városában összeülvén, abban következő Itéletet hozott légyen:

Itéltetett:

Az, hogy a' thuráni gyülekezet, Dianóvszky Károly lelkészt, mi előtt az ellene vádkép felhozott egyházi fenyiték áthágásáért, 's az anyakönyvek rendetlen viteléért, őtet, illető egyházi hatóságánál bevádolta volna, minden kihalgatás és törvényes elmarasztalás nélkül, a' köz igazság és az illy pereket birtokon belöl fellebb vitetni rendelő világos felsőbb egyházi szabályok ellenére, ön hatalmával, erőszakosan, hivatalától megfosztá, és csak ekkép történt elmozditása után tétetett az ellene támasztott vádak iránt, nem is egyházi személyek, hanem világi törvényes bizonyság által, oldalas vizsgálatot 's tette jelen pert folyamatba; mint szinte az is, hogy az illető esperesség azon nyomon menve, ugyan azon felsőbb szabály ellenére, jelen, különben is törvényes próbák nélkül szűkölködő perben, birtokon kivül hozott a' bepanaszlott lelkész elmozditására Itéletet; nem helyeseltethetvén; a' mi magát a' per felruházását illeti: miután a' perben sem a' felhivott tanúk meghitelesitve, sem a' rendetlenül vezetett anyakönyvekből a' vádat tanusitó kivonatok elöl adva, sem a' perlekedő felek elegendően kihallgatva, és igy az Itélet hozáshoz megkivántató próbák elöl adva nem volnának; mind ezen hijányok pótlása 's az elöladandó bővebb próbákbol ujabb itélet hozás végett,

jelen per az illető eljáró esperességi törvényszékhez, olly meghagyással küldetik vissza, hogy ezen hijányokat akkép igyekezzék kipótolni, 's ezen pert biróilag is befejezni, miszerint az, fellebbvitel esetében f. évi Sept. elején Pesten tartandó egyetemes egyházi közgyülésre fölterjesztethessék. A' pernek ekkint a' maga rende szerint leendő eldöntéséig 's befejeztetéséig pedig, ámbár a' hivatalától erőszakosan megfosztatott lelkész előbbi hivatalába vissza helyezendő volna, mindazaltal mivel ez, a' fenforgó körülmények között a' dolog erőltetése 's az ellene felindult kedélyek' még erősebb feligazgatása nélkül eszközölhetőnek nem látszanék, a' dolgot a' maga állásában hagyva, hivatalára nézve csak felfüggesztettnek nyilvánittatik, 's annál fogva a' hijányos anyakönyveknek törvényes bizonyság jelenlétében azonnal leendő kiegészitése kötelessége mellett, a' papi meghivó levélben neki kötelezett, 's az egyházkerületi itéletben kitett határnapig, az az 1842-ik évi Julius 13ig járó 's fölszámitandó fizetése egészen; ettől fogva pedig a' per tellyes bevégeztéig (¾ részben helyettesének hagyatván) a' másik ¾ részben neki mind multra, mind jövőre a' thuráni gyülekezet által kiszolgáltatni; úgy nemkülönben a' kerületi itéletben érdeklett, 's bebizonyitandó javitásai azonnal megtéritttetni itéltetnek; 's ezekre nézve a' végrehajtás is elrendeltetvén, mind ezeknek foganatosítása végett a' per a' maga illetőségéhez vissza utasíttatik.

Tudomásul szolgál 's ezen peres tárgy isméti fellebbhozatala esetére, annak megvisgálására, ugyan azon törvényszéki tagok tovább is kiküldetnek.

26) A' 31-re Nikl Jakab dopsinai segédlelkész ellen, a' nevezett gyülekezet által inditott, 's fellebbhozott per megvizsgálására kiküldött törvényszék jelenti, mikép megbizatásában eljárván, az érdeklett perben követk. itélt légyen:

Itéltetett:

A' tekintetes és főtisztelendő egyház kerületi Consistorium itélete olly hozzá adással, — nogy miután a' perbeli irományokbol az tűnnék ki: mikép mind a' két fél pártoltja részére tiltott uton és módon történt szavazatok szerzése által a' gyülekezet két pártra szakadozott, 's a' jó egyetértés megzavartatott: a' kölcsönös béke, 's egygyesség helyre állitása tekintetéből az illető esperesség részéről kiküldendő számos ünnepélyes választmány által, a' gyülekezetbeliek meg hallgatása mellett, a' szokott norma szerint leendő kijelelésnél, mind a' két rész pártoltja maradjon ki a' kijelelésből; — helyben hagyatik, 's foganat szerzés végett a' per visszaküldetik.

Tudomásul szolgál.

27) A' 32-re a' perbe fogott egyházi személyek helyettesének a' papi jövedelemből a' per folyta alatt milly arányban részesíttetésének meghatározása hozatván indítványba:

Miután az illető esperességek mindenkor legjobban esmerik az illető egyház körülményeit, a' jövedelem hányadrésze az első bíróság által meghatározandónak, 's e' rendszabály, mint szinte a' helyettesités és birtokon belöli fellebbvitelről taval alkotott szabály, a' tanitókra is kiterjesztendőnek rendeltetett.

28) A' 33-ra azon küldöttség, melly a' külhonban fenálló Gusztáv Adolf egyesülethez hasonló, körülményeinkhez alkalmazandó egylet létesítési terve kidolgozásával megbizatott, tudósítást tészen, 's a' kidolgozott tervet bemutatja:

A' választmány buzgó eljárásának méltányolása mellett; ezen szép reményekkel biztató 's anyagi szegénységünk enyhítésére czélzó intézet' körülményinkhez alkalmazott terve helyben hagyatik, 's minthogy az, egy bizonyos gyámolitó egylet' létrehozását tárgyazza, életbe léptetése magán vállalkozásra bizatik, 's tettleges buzgó pártolása a' kerületeknek hathatósan ajánltatik.

29) A' 34-re Resch Alajos helytartó tanácsi fogalmazó gyakornok által czélba vett egyházi névtár készítésére szükséges adatok a' bányai kerület részéről beadatván, 's a' tul a' dunai kerület azt, hogy ő saját kebelét illetőleg illy névtárt már készittetett, felhozván:

A' begyült adatok Resch Alajos urnak kiadatnak, 's a' többi egyház kerületek is azoknak a' vállalkozó ur kezéhez leendő beküldésére utasittatnak.

30) Olvastatott a' n. m. m. k. helytartó tanácsnak 1843-dik évi Dec. 27-én 46,661. sz. alatt költ k. intézvénye, mellyben ezen egyetemes gyülés 1843-ki jegyzőkönyvét észrevétel nélkül vissza küldi:

Tudomásul vétetett.

31) Olvastatott a' n. m. m. k. helytartó tanácsnak 1844-dik évi pünkösd hó 21-kén költ 19,106-dik sz. a. k. intézvénye, mellyben rendeltetik, hogy a' Lombard velenczei országbani magyar ezredeknél alkalmazott evang. tábori káplánoknak, ha itteni alkalmazásuk 15. évek' lefolyta előtt megszűnne, egy évi fizetés átaljános és végképpeni kielégitès fejében járuljon nekik; ellenben pedig, ha ottani alkalmazásuk szüksége hosszabb ideig tartana, 15. évi szolgálat után éltök fogytáig a' katonai kincstárbol évenként 150 pengő forintnyi segéd pénzel láttassanak el:

Melly kegyes intézvény hálával fogadtatván, kedves tudomásul vétetik, 's miután a' 4. egyház kerületekben már köröztetett, a' levéltárba tétetik.

32) Kis Lajos udvari agens a' fő mlgú m. k udvari Cancellarián, 's Prokopius György k. helytartó tanácsi vallásos agens, az ezen kormányszéken a' mult 184¾-dik évben előfordult vallásos ügyekről hivatalos tudósitást tesznek:

Tudomásul vétettek.

33) Idősb Irányi Dániel toporczi lelkész az iránt kéri magát utasittatni, vallyon Csvirtek Jakabot, ki r. Cathol. hajadon személytől születvén, idő jártával protestans apa által törvényesittetvén, a' protestans vallásban neveltetett, 's felavattatott 's ezen hitvallást mostani 23. éves koráig követi, elveendő protestans mátkájával öszve esketheti e?

Ha a' dolog' valósága úgy áll, mint elöladatik, a' folyamodó lelkész törvényeink, sőt még felsőbb rendeletekhez képest, a' kérdés alatt lévő egyén öszveesketésére utasittatik.

34) A' kalaznói evang. gyülekezet az iránt esedezik, hogy Dregály Dávid lelkésze ellen, ennek elmozditására intézett, a' maga illetőségénél elitélt 's a' dunántuli kerületi egyházi törvényszéken is megvisgált pere, az egyetemes egyházi törvényszéken is visgáltassék meg:

A' dunántuli kerület követe azt adván elöl, hogy a' bepanaszlott lelkész időközben hivataláról lemondott, a' kérelem tárgya megszűnt.

35) Kalos Mózes váczi siket-némák vallás-tanitója a' dunántuli kerületnek, 10. év óta hátralévő, 's évenkint 8. pengő ftot tevő fizetése' kiszolgáltatását meghagyatni kéri:

A' dunántúli kerület, ezen tartozásának, a' mennyiben hátra volna, pontos fizetésére felhivatik; egyébiránt a' kerületek érdekében lévén, a' folyamodónak hivatalábani eljárása iránt évről évre tudosittatni, a' bányavárosi kerület pest megyei alesperese Melczer Jósef ur a' folyamodónak hivatala mikinti tellyesitéséről ide évenkint teendő tudositás végett megbizatik.

36) Id. Schedius Lajos k. tan. ur a' gondviselése alatt lévő egyetemes alapitványi kötelezvényeket a' végett, hogy azoknak minő rendben létéről az egyetemes gyülés meggyőződjék, előterjesztvén:

Az alapitványi oklevelek az egész gyűlés szine előtt átvisgáltatván, azok a' legjobb rendben lenni tapasztaltattak, 's az eredeti okiratok az előbbi lajstrom mellett, hozzá adván a' jegyzőkönyvek nyomán az ujabb időkben létre jött ujabb kötelezvényeket is, a' jelentőnek ismét azonnal átadattak. — Egyébbiránt a' számadások megvizsgálásával megbizott választmány oda utasittatik, hogy a' mennyiben itt bizonyos feltételekhez kötött, még tettleg nem foganatositott némely régi alapitványi okiratok találtatnak, azoknak mibenléte iránt teendő visgálódás 's eljárás végett kiküldetik.

Jegyzette Edvi Illés Ádám, s. k.

a' fenttisztelt gyülés r. jegyzője.